

PWYLLGOR :	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD :	10 Ionawr 2024
TEITL :	Cais am Oddefeb - Cynghorydd Gwynfor Owen
AWDUR :	Swyddog Monitro
GWEITHREDU :	Penderfynu ar y Cais

Cefndir

1. Atodaf gopi o ffurflen gais y Cyng. Gwynfor Owen , Aelod Ward Harlech a Llanbedr, Cyngor Gwynedd mewn cysylltiad a Grwp Tasg a Sefydlwyd gan y Pwyllgor Craffu Gofal gan gynnwys Aelodau o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi.
2. Roedd Cynghorydd Cynghorydd Gwynfor Owen sydd yn aelod o'r ddau Bwyllgor Craffu wedi datgan buddiant oedd yn rhagfarnu oherwydd fod unigolion yr oedd ganddo gysylltiad personol agos a nhw, mab yn derbyn y gwasanaethau oedd yn cael yn destun y craffu. Roedd hyn ar ôl derbyn Cyngor y Dirprwy Swyddog Monitro ac yn cyd fynd a'r Cyngor rwyf wedi ei roi.
3. Mae gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i ganiatáu goddefeb os yw'r sefyllfa yn dod o fewn un (neu fwy) o'r sefyllfaoedd a restrir isod:
 - “ (a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;
 - (b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;
 - (c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;
 - (ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

- (d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;
- (dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;
- (e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;
- (f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu
- (ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu."

Nodir mae ar seiliau (ch)(dd)(e) y gwneir y cais.

Cefndir

4. Rwyf wedi ymgynghori a'r Gwasanaeth Democratiaeth i geisio eglurdeb ynglŷn a rôl a bwriad y Grwp Tasg. Sefydlwyd y Grwp Tasg gan y Pwyllgor Craffu Gofal ym Medi 2023. Roedd i gynnwys 5 aelod etholedig, 2 wedi eu henwebu o'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi. Atodir gopi o gylch gorchwyl y Grwp Tasg yn Atodiad 2. Nodir nad yw yn rôl Grŵp Tasg a Gorffen i alw tystiolaeth am fater gan ddefnyddwyr nag arbenigwyr. Ymchwiliad craffu fyddai yn arwain at hyn. Gall Grŵp Tasg wneud argymhellion i'w hystyried gan y Pwyllgor Craffu. Dylid nodi fod Grŵp Tasg yn grŵp o aelodau sydd yn mynd i adolygu maes ac er nad ydynt yn gwneud penderfyniadau ar y cyfrwy mae eu adroddiad yn mynd i ddylanwadu ar gyfeiriad craffu y maes yma.
5. Roedd sefydlu y Grwp Tasg yn deillio o gyflwyniad i'r Pwyllgor Craffu Gofal ar y Cynllun Awtistiaeth. Yn y cyfarfod yna penderfynwyd :

"Sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i drafod gweithredu'r Cynllun gyda'r tîm newydd gan sicrhau cynrychiolaeth o'r Adran Addysg a'r Bwrdd Iechyd"
6. Wrth ystyried y cais nodir hefyd fod y Pwyllgor Addysg ac Economi wedi argymhell penodi yr aelod i'r Grwp Tasg ac wedi argymhell eu bod yn gwneud cais am oddefeb. Mae Aelodau wrth gefn wedi eu penodi.

Mae rhaid hefyd tynnu sylw at gais y Cynghorydd Gwynfor Owen i dderbyn goddefeb cyffredinol fyddai yn caniatáu iddo siarad a phleidleisio mewn unrhyw achlysur y byddai y mater yn codi.

Canllawiau'r Ombwdsmon

7. Mae canllawiau'r Ombwdsmon ar y Cod Ymddygiad yn nodi'r canlynol mewn cysylltiad â goddefebau yn gyffredinol:

“3.51 Dim ond y Pwyllgor Safonau all ganiatáu'r oddefeb a bydd yn gwneud hynny yn ôl ei ddisgresiwn. Bydd angen i'r Pwyllgor Safonau gydbwysu budd y cyhoedd o ran atal aelodau sydd â buddiannau rhagfarnus rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau, yn erbyn budd y cyhoedd mewn penderfyniadau sy'n cael eu gwneud gan grŵp gweddol gynrychioliadol o aelodau'r Cyngor.”

8. Cyflwynir unrhyw wybodaeth bellach fydd wedi ei dderbyn ynglŷn â'r ceisiadau yn y cyfarfod.

Y Cais

9. Ystyrir Grŵp Tasg yn “gyfarfod” yn ol diffiniad y Cod ymddygaidd . Nodir nad yw y ffaith fod cyfarfod yn gwneud penderfyniad a'i pheidio yn y berthnasol i'r diffiniad o'r “gyfarfod”.
10. Mae'r buddiant yn deillio o fater sydd yn effeithio ar les unigolion sydd gan yr aelod berthynas agos a nhw, sef ei fab sydd yn derbyn y gwasanaeth dan sylw mewn cyd destun addysg. Sef un o'r agweddau sydd yn derbyn sylw gan y Gweithgor yn benodol.
13. Fy arweiniad i yw y dylid ystyried sail arbenigedd a rôl yn ofalus a fod angen medru dangos arbenigedd cydnabyddedig mewn maes neu rôl sydd a statws cydnabyddedig.
14. O ran y seiliau eraill gofynnaf i'r Pwyllgor ystyried y cais a dod i farn ar y mater.

Crynodeb

14. Nid yw'r cwestiwn o rôl y gweithgor na'r ffaith fod yna fuddiant personol sydd yn rhagfarnu yn bodoli gerbron. Maw hyn yn ymhlyg mewn cais am oddefeb. Yr hyn mae gofyn i'r Pwyllgor ystyried yw oes sail eglur ar gyfer caniatáu goddefeb, ar ba amodau ac lle mae'r balans o'r budd cyhoeddus yn disgyn yn erbyn Buddiant Personol.

Gall y Pwyllgor:

1. Ganiatau y cais

2. Caniatau yn rhannol e.e caniatau cymryd rhan mewn rhai amgylchiadau penodol
3. Gwrthod y cais

Argymhelliad

Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried a phenderfynu ar y cais